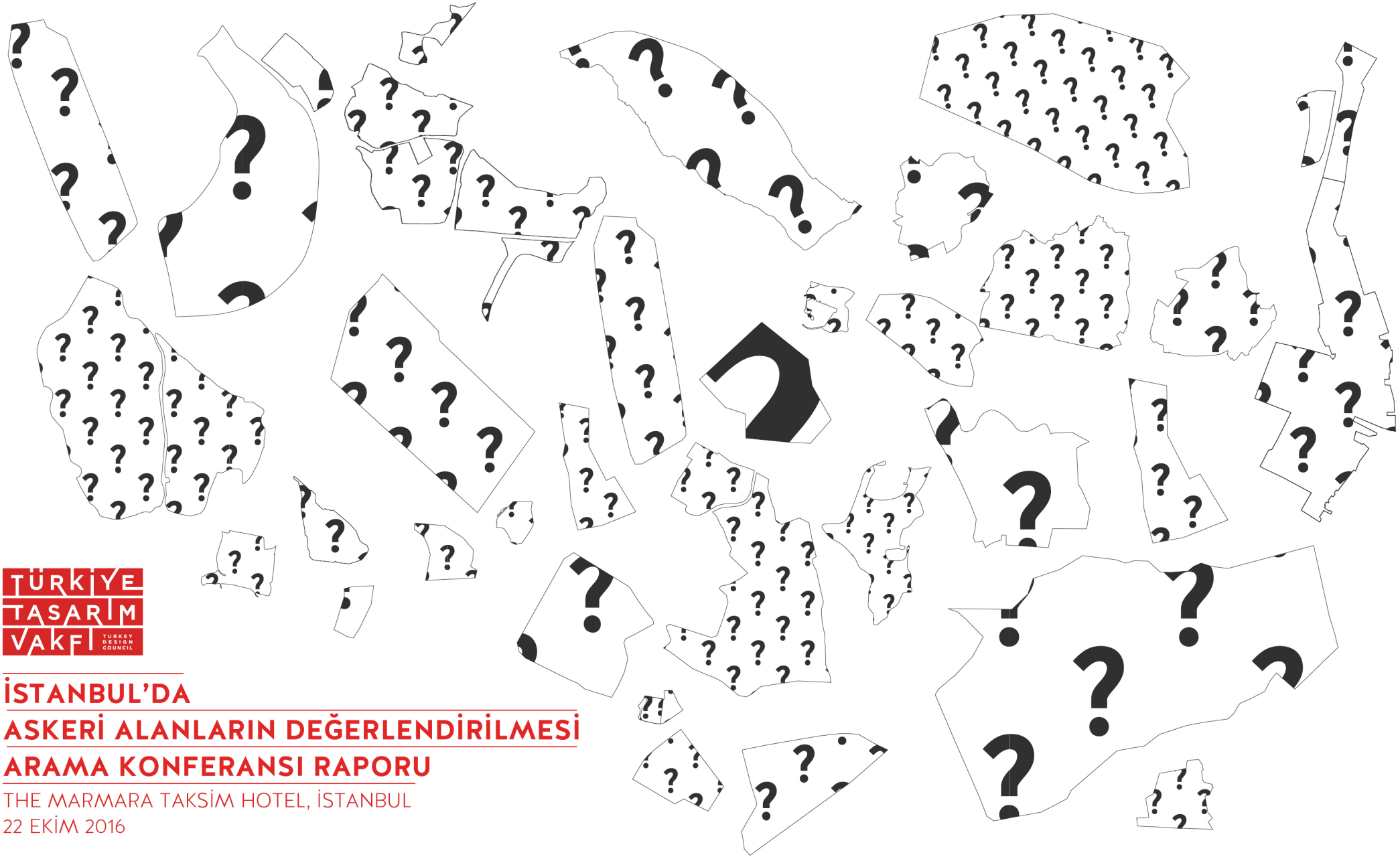

TÜRKİYE TASARIM VAKFI
TURKEY DESIGN COUNCIL

İSTANBUL'DA ASKERİ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ ARAMA KONFERANSI RAPORU

THE MARMARA TAKSİM HOTEL, İSTANBUL
22 EKİM 2016

TÜRKİYE TASARIM VAKFI
TURKEY DESIGN COUNCIL

Türkiye Tasarım Vakfı tasarım odaklı yaklaşım ile Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlamayı hedefler. Kamu ve özel sektörün iyi tasarım ile buluşmasını sağlayarak katma değer açığa çıkarır ve bu sayede tasarım gücünün Türkiye'nin rekabetçi avantajı olması hedefine katkıda bulunur. Sosyal ve ekonomik problemleri multi-disipliner tasarım düşüncesi ile ele alarak problemlere özgün bir yaklaşımla çözüm üretir.

İçindekiler

2 İstanbul Askeri Alanlar Haritası
4 Kuleli Askeri Lisesi
6 Maslak Kışlası
8 Maltepe Kışlası
10 Hasdal (Sakarya) Kışlası
13 Konferans Raporu
22 Konferans Katılımcıları
26 Fotoğraflar

KULELİ ASKERİ LİSESİ

Açlılış Tarihi: 1924

Mevcut Durumu:
31 Temmuz 2016'da kapandı.
(OHAL kapsamında KHK ile tüm askeri liseler kapatıldı)

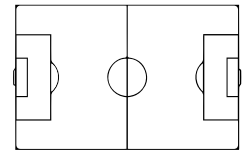

x29

Yerleşke Alanı : 214.273 m²
Toplam Yapı Taban Alanları : 42.378 m²
Kampüs Yapıları Toplam Kat Alanı : 169.516 m²

Tarihçe

II. Mehmed İstanbul'u aldığı zaman Kuleli'nin şimdi bulunduğu yerde bir koru, içerisinde de bir manastır ile bir kule bulunuyordu. 1512-1520 yılları arasında Yavuz Sultan Selim devrinde manastır yeniçerilere kışla olarak verilmiştir. Bu kışla mevkii, Bostancıbaşı Odaları diye anılırken zamanla güzel ve süslü bir bahçe haline gelişinden olacak ki Kuleli Bahçesi diye tanınmıştır. I. Süleyman padişah olunca bahçede yüksek bir kulesi bulunan dokuz katlı ve her katı fıskiyeli havuzlarla süslenen büyük bir kasır yaptırmıştır. III. Ahmed devrinde kule bahçesi ve etrafı has olarak kendisine verilmiştir. Bu dönemde Bizans devrinden kalan kule yıktırılmıştır. 1744 yılında Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa'nın damadı Kaymak Mustafa Paşa tarafından sahilde bir mescit yaptırılmıştır. II. Mahmut (1808-1839) döneminde, Bostancıbaşı Odaları mevkiinde, yani okulun şimdi bulunduğu yerdeki bu kışla, Kuleli Askeri Lisesi'nin ilk yapısı olmuştur. Abdülmecit devrinde (1839-1861) kışla yanınca yerine, yarı kagir olarak yenisi inşa edilmiştir(1843). İki tarafına da kuleler yapıldığı için kışlaya bu tarihten itibaren Kuleli Kışla denilmeye başlanmıştır.

I. Dünya Savaşı sırasında okul bir dönem Büyük Ada'daki Rum Yetimhanesi'ne taşınmıştır. Savaş sonu 5 Kasım 1920'de İngilizler'in Mondoros Mütarekesi'ne dayanan istekleri üzerine okul binası boşaltılıp İngilizler tarafından Ermeni yetim ve göçmenlerine tahsis edilmiştir.

26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz'un parlak bir zaferle sonuçlanması sonucu başlayan Lozan Barış Görüşmeleri ile beraber İngilizler, Kuleli Kışlası'nı boşaltarak Türk makamlarına teslim etmişlerdir. Böylece okul, üç yıllık bir aradan sonra, 6 Ekim 1923'te eski yerine tekrar taşınmıştır. 1924'te çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" (Eğitim Birleştirilmesi) ile okul sivil liseye dönüştürülmüş, adı da "Kuleli Lisesi" olarak değiştirilmiştir. Aynı ders yılı sonunda bu uygulamaya son verilmiş ve okul tekrar askeri liseye çevrilmiştir. Ayrıca 1925'te bugünkü adını almış, Kuleli Askeri Lisesi olarak anılmaya başlamıştır.

Haberler

Kuleli otel mi olacak?

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı'nın 2011'den beri yürüttüğü çalışma ile askeri alanların şehir dışına taşınması ve boşalacak arazilerin özelleştirilerek imara açılması hayata geçmeye başladı.

Çoğunluğu orman ve yeşil alan statüsündeki askeri alanların imara açılması ve betonlaşması şehir merkezlerindeki yeşil alanları daha da azaltacağı gibi şehrin ekolojik yapısını ve iklim dengesini bozacak. Milli Savunma Bakanlığı'nın şehir merkezindeki kışlaları kent dışına taşınmasıyla ilgili çalışma yürüttüğünü duyurmasının ardından, Maliye Bakanlığı da Hazineye ait olan bu alanları imara açmak ve özelleştirmek için kolları sıvadı. AKP hükümeti, 2011 yılında Maliye Bakanlığına Bakanlık Teşkilatı hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Hazine arazileri üzerinde Bakanlar Kurulunun belirlediği projeler için imar yetkisi verdi.

İmar Yetkisi Maliyede

Bu maddeye göre Maliye Bakanlığı Hazine arazileri üzerinde imar yetkisi aldı. Buna göre Maliye, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazları farklı projeler için değerlendirebilecek. Plan değişikliklerini belediyeler 3 ay içinde onaylamazsa planlar Milli Emlak tarafından re'sen onaylanacak. Özetle Maliye Bakanlığı, Kanun hükmünde Kararnameye uygun şekilde Hazine'ye ait arsa ve araziler üzerinde projeler üreterek yeni konsepti belirleyecek. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da, bu konsepte uygun bir uygulama planı hazırlayacak ve arsa ve arazi daha sonra satışa çıkarılacak. Bu karar ilk olarak askeri araziler için uygulanmaya başlandı. 537 bin 917 hektar alana sahip olan İstanbul'da, toplam 21 bin 410 hektar Askeri Alan ve Askeri Güvenlik Bölgesi bulunuyor. Hazineye kayıtlı olan fakat kullanım için TSK'ye tahsis edilmiş bu alanlar boşalırsa araziler tekrar Hazine'ye dönecek. Araziler, hazırlanacak protokollerle bakanlık ve belediyelere tahsis edilebilecek. Daha sonra yapılacak değişiklikle imara açılarak özelleştirilmesi bekleniyor.

01.08.2016

MASLAK KIŞLASI

İL JANDARMA VE HARP AKADEMİLERİ KOMUTANLIĞI

Açlılış Tarihi: 1 Ekim 1977

Mevcut Durumu:
Bugün Çok Uluslu Müşterek Harp Merkezi (ÇMHM) Komutanlığı şu faaliyetleri sürdürmektedir:

- Silahlı Kuvvetler Yüksek Sevk ve İdare Akademisi
- Kara Harp Akademisi (KHA)
- Deniz Harp Akademisi (DHA)
- Hava Harp Akademisi (HHA)
- Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN)

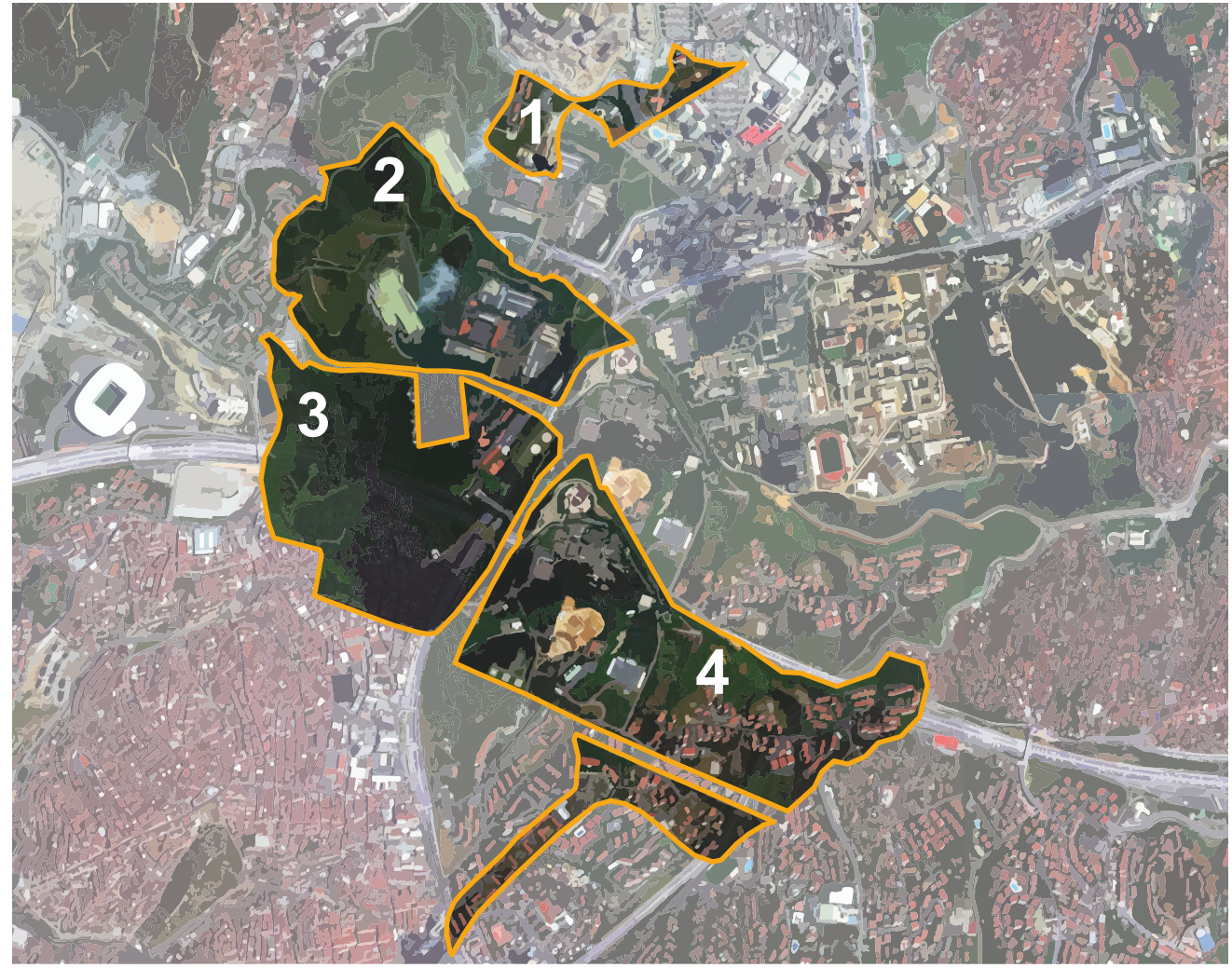

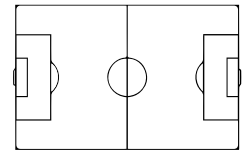

x379

Yerleşke Alanı : 2.843.282 m²
Toplam Yapı Taban Alanları : 153.488 m²
Kampüs Yapıları Toplam Kat Alanı : 724.850 m²

Tarihçe

İl Jandarma ve III. Kolordu Komutanlığı

İstanbul İl Jandarma Komutanlığı, 1839-1922 yılında kurulan Zaptiye Müşirliği bünyesinde İstanbul Muhafızlığı Dairesi (Bekir Ağa Bölüğü)'nin bulunduğu binada hizmet vermeye başlamıştır. 1922-1980 yılları arasında İstanbul Valiliği Cağaloğlu binasında hizmet vermiştir.1980-1985 yılları arasında Balmumcu Saniye Sultan Köşkünde hizmet vermiştir.1 Mayıs 1985`te Ayazağa`daki Jandarma Komando Tabur Komutanlığı'ndan boşalan binaya yerleşmiş ve halen mevcut binada hizmet vermektedir.

Harp Akademisi Komutanlığı

Harp Akademileri, 24 Ağustos 1975 tarihinden itibaren Yenilevent'teki yeni yerleşkesine taşınmaya başlamıştır. Millî Güvenlik Akademisi, Silahlı Kuvvetler Akademisi, Kurslar Komutanlığı ve Gnkur. Askerî Tarih Başkanlığının İstanbul Kurulu Yıldız Sarayı'nda bırakılmıştır. Harp Akademileri, 1975-1976 Öğretim Yılına 1 Ekim günü yeni tesislerinde başlamıştır. 1990-1991 eğitim ve öğretim yılında "Seminer Sistemi" uygulanmaya başlanmıştır.

Yeni sistemle birlikte, Kuvvet Akademilerinin müşterek ders saatleri arttırılmış ve öğrenci subaylar on dört ila on altışar kişilik seminer grupları hâlinde teşkilatlandırılmıştır. Bugün Çok Uluslu Müşterek HarpMerkezi (ÇMHM) Komutanlığı şu faaliyetleri sürdürmektedir.

Alanın İçeriği

1 : İl Jandarma Lojmanları

Lojmanlar
Lobi
Heliport
Garaj

2 : İl Jandarma Komutanlığı

Tören Alanı
Garajlar

3 : III. Kolordu Komutanlığı

300 araçlık otopark
3 Heliport

4 : Harp Akademileri Komutanlığı

Oditoryum
Tören Alanı
Derslikler
4 adet Tenis Kortu
3 adet Heliport
3 adet Halı Saha
İlkokul
Lojmanlar
Harp Akademileri Sosyal Tesisi

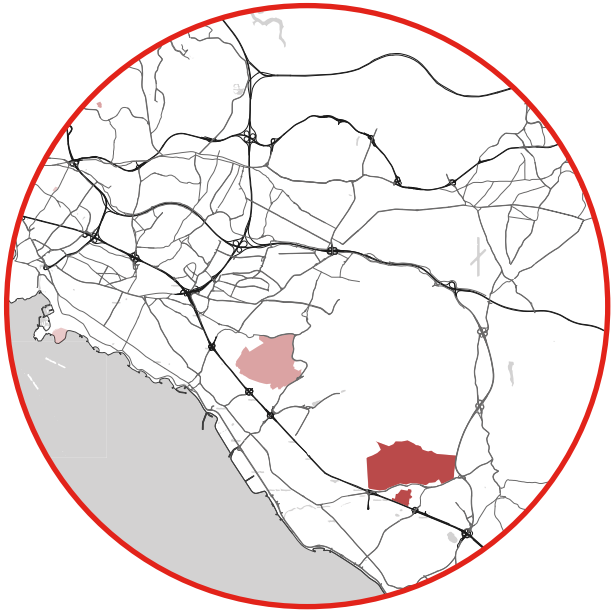

MALTEPE KIŞLASI

2. TUGAY ZIRHLI KOMUTANLIĞI

Açlılış Tarihi: 1970’den önce

Mevcut Durumu:

Maltepe 2. Zırhlı Tugay Komutanlığı'na bağlı birlikler, 24 Ağustos-6 Eylül tarihleri arasında Gaziantep'e sevk edilecek. Maltepe 2. Zırhlı Tugay Komutanlığı'ndan sevk edilecek araçlar, 80 adet leopar tank, 27 adet zırhlı araç ve 15 adet tank taşıyıcı TIR'dan oluşuyor.

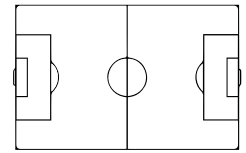

x408

Yerleşke Alanı : 3.060.000 m²
Toplam Yapı Taban Alanları : 75.283 m²
Kampüs Yapıları Toplam Kat Alanı : 86.005 m²

Türkiye'nin En Kalabalık Üniversitesi Birleşiyor

Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Zafer Gül, 14 yerleşkesi bulunan üniversiteyi tek çatı altında toplamak amacıyla İstanbul Anadolu yakasında 3 bin 200 dönümlük alanda insan merkezli yeşil kampüs projesi gerçekleştirdiklerini belirterek, "Akıllı binalara sahip kampüs, doğayla uyumlu, güneş ve rüzgar enerjisinin yanı sıra yağmurdan da yararlanacak sistemlerle donatılacak. Kampüs, atık ayrıştırma üniteleriyle ekolojik bir model oluşturacak" dedi. Akademik personel ve öğrenci sayısı, bütçe gelirleri, patent başvuru sayısı, TÜBİTAK tarafından desteklenen projelere sağlanan bütçe gibi konularda bilgi veren Gül, üniversite bünyesinde "Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi"nin 2011'de eğitim vermeye başladığını söyledi. "Toplamda 14 ayrı yerleşkeye dağılmış Marmara Üniversitesi'nin dağınıklığını gidermek amacıyla şehrin merkezinde 3 bin 200 dönümlük alanda insan merkezli yeşil bir kampüs projesi gerçekleştirdik. Akıllı binalara sahip kampüs, doğayla uyumlu, güneş ve rüzgar enerjisinin yanı sıra yağmurdan da yararlanacak sistemlerle donatılacak. Kampüs, atık ayrıştırma üniteleriyle ekolojik bir model oluşturacak. Maltepe'deki yeni kampüste Anadolu yakasının en güçlü, hatta özel şirket ve üniversiteleri de besleyecek bir veri merkezini kurma çalışmaları devam etmekte. Ring sistemiyle kampüs içerisinde ve metroya yapılan bağlantıyla şehrin değişik noktalarına kolay ulaşım imkanı sağlanacak. Zengin basılı ve elektronik yayın arşivine sahip merkez kütüphaneyle birlikte çok sayıda araştırma laboratuvarı ve uygulama merkezi hizmet verecek. Göztepe'de 6 bin, Maltepe Başıbüyük ve Kenan Evren Kışlası'nda 220 bin ve Halkalı'da 74 bin metrekare olmak üzere toplam 300 bin metrekarelik alana tematik tekponarklar kurulacak. Başıbüyük'te sağlık, Kenan Evren'de robotik ve nanoteknoloji, Halkalı'da tekstil teknoparkları, Göztepe'de ise Kuluçka Merkezi açılacak. Teknokent aracılığıyla 10 yılda 500 milyon dolarlık ihracat ve 10 binin üzerinde personele istihdam sağlayacak bir ekosistem kurulmuş olacaktır."

HASDAL (SAKARYA) KIŞLASI

23. MOTORLU PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI

Açlılış Tarihi: 1970'den önce

Mevcut Durumu:
Yaklaşık 4000'e yakin asker ve 52 zırhlı taşıt barındırıyor. Araçların Çorlu'ya taşınması bekleniyor.

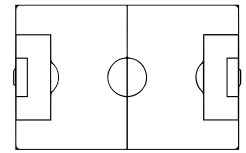

x263

Yerleşke Alanı : 1.970.250 m²
Toplam Yapı Taban Alanları : 60.275 m²
Kampüs Yapıları Toplam Kat Alanı : 160.850 m²

Hasdal'da 5 milyon metrekarelik yeni bir şehir kuruluyor!

Eyüp Hasdal'da Hasdal ve Tümgeneral Selahattin Gökkartal Askeri Kışlası'nın yer aldığı 5 milyon 89 bin 440 metrekare alan dönüşecek. Kışlaların yer aldığı alanda adeta yeni bir şehir kurulacak. İmar çalışmalarının başladığı Hasdal Kışlası arazisinin 1/5.000'lik ve 1/1.000'lik planları yapıldı. İmar planları askıya çıkacak. Hasdal Kışlası alanında, konut, ticaret, eğitim ve kent meydanı olacak. Söz konusu bölgede konut + ticaret alanı için 2 emsal, ticaret alanı için 1,50 emsal verildi. 89 bin 904 metrekaresi vakıfa ait olan arazide 281 bin 155 metrekare şahıslara, 39 bin 572 metrekaresi DSİ'ye, geriye kalan arazi hazineye ait Büyük proje kapsamında konut, ticaret, sağlık tesisi alanı, akaryakıt ve bakım istasyonu, üniversite alanı, ilköğretim tesis alanı, ortaöğretim tesis alanı, belediye hizmet alanı, afet yönetim merkezi, DSİ binası, parklar ve yeşil alanlar, spor ve rekreasyon alanları inşa edilecek.

Hasdal ve Tümgeneral Selahattin Gökkartal Askeri Kışlası'nın kentsel ve bölgesel alan olması için hazırlanan İmar ve Bayındırlık Komisyon raporu, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde hiç bir değişiklik yapılmadan oybirliği ile onaylandı.

08.04.2014

1) Haritadaki 1 numaralı alan tek parça halinde maliyeye ait. Daha önce orman siciline kayıtlı olan arazi, Mayıs 2012 yılında yapılan kadastro ve ölçüm çalışmalarından 1 yıl sonra hazineye geçmişti.

2) Haritadaki 2 numaralı alan 11 parçadan oluşuyor. Arazi şahıs, vakıf ve maliye adına kayıtlı.

3) Eyüp Havza İçi Proje Alanı olan 3 numaralı bölge Dünya Kent Ormanı olarak Büyükşehir Belediyesi eliyle kurulacak. Dünya Kent Ormanı amacıyla İBB'ye kiralanan arazi 5 milyon 200 bin metrekare.

4) Dünya Kent Ormanı alanı içerisinde yer alan 2b parselleri ve şahıs tapuları haritada gösterdiğimiz 1 ve 2 numaralı alan içerisinde kaydırılıp, 1/5000'lik imar planları yapılıyor.

5) Kışla içerisinde hazine adına kayıtlı görünen şahıslara ait olan ve 6292 sayılı kanunla iade talebinde bulunulan 300 dönüm arazi, imar çalışmaları sırasında sahiplerine iade edilecek.

6) KİPTAŞ Finanskent 2 yeni adıyla "Torunkent" projeye dahil edildi. Torunlar GYO 1.4 milyar teklifle 515 bin 977 metrekarelik arsayı, geçtiğimiz yıl Ocak ayında almıştı.

7) Torunkent projesinin yanında yer alan Bezmialem Üniversitesi Hasdal Kampüs alanı da proje kapsamında inşa edilecek. Bezmialem Üniversitesi Hasdal Kampüsü 182 bin 256 metrekare alana sahip.

21.02.2014

TÜRKİYE
TASARIM
VAKFI
İSTANBUL'DA
ASKERİ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arama Konferansı Raporu

Mehmet Fehmi Bilge
TTV Yönetim Kurulu

Tasarım farkındalığını oluşturmak ve tasarım bilincini yaygınlaştırmak amacıyla kurduğumuz Türkiye Tasarım Vakfı'nın ana hedefi; yaşadığımız yapılı çevrede ortak aklı değerlendirerek, ortak akıldan çıkan fikirlerin etkili bir şekilde hayata geçmesine vesile olmaktır.
Bir diğer ifadeyle amacımız, önceki nesillerden miras aldığımız yeryüzünü, yaşadığımız çevreyi, daha iyi bir şekilde gelecek nesillere iletmektir.
Hedefimiz, farklı düşüncelere sahip insanların, yaşadığı ortak şehirdeki problemleri, tasarım odaklı bir perspektiften bakarak teşhis edebilmek, çözüm üretebilmek, buradan çıkacak fikirleri değerlendirebilecek bir platform oluşturmaktır.
Türkiye Tasarım Vakfı olarak tasarımı sadece mobilya, kıyafet, obje, bina veya şehre biçim vermek değil, insanın hayatını kolaylaştıran, beraber yaşama kültürünü pekiştirecek bir eylem olarak görüyoruz.
Bu arama konferansını yapmamızın ana sebebi, özellikle bu askeri alan gibi, çok geniş alanların şehre katılmasında, bu ortak akılı değerlendirerek, bunu raporlandırıp karar vericilere iletip şehrin gelişimine nasıl katkı sağlamaktır.

Furkan Demirci
"İstanbul'da 4 Askeri Alan"

Ekte sunulan haritada yapılan genel sınıflandırma sonucunda sadece orman, park ve mezarlıklar görülmektedir. Bilindiği gibi ormanlar ve mezarlıklar tam olarak kamuya açık yeşil alan olarak kabul edilmemektedir. Yeşil alan kavramında asıl olan nokta, kamuya açık yeşil alanlar ve parklardır. İstanbul şehri bu açıdan istenilen seviyede değildir.
Bu toplantıda 4 tane askeri alan inceleme konusudur; Maslak, Hasdal, Kuleli ve Maltepe. Maslak çok ciddi bir bağlantı yolunun içinden geçiyor ve oldukça büyük bir alan. Hasdal ise yeni bir gelişim bölgesindeki yer almaktadır. Kuleli bilindiği üzere tamamen şehir içinde kalmış ve tarihi kimliği çok güçlü bir mekan. Maltepe'deki askeri alan da konut dokusunun arasında kalan oldukça geniş bir arazi durumunda.

Bu alanlarla ilgili bazı detaylar analizlerde yardımcı olacaktır: Kuleli'nin tarihi yüzyıllar öncesine dayanmakta ancak Kuleli, askeri lise olarak 1924'ten beri kullanılmaya başlanmıştır. 31 Temmuz 2016 tarihli Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile askeri amaçlı kullanımı son bulmuştur. Kuleli, Üsküdar ilçesinin Çengelköy mevkiinde yer almakta ve ulaşım olarak Üsküdar cihetinden Beylerbeyi yoluyla ve Beykoz cihetinden ulaşılmaktadır. Alanın büyüklüğü 214 bin metrekaredir. Çengelköy semti son yıllarda ciddi bir dönüşüm geçirerek kültür semti özelliğinden uzaklaşarak kalabalıklaşmış ve ticari mekanların oldukça çoğaldığı bir bölge haline dönüşmüştür.

Maslak bölgesinde 4 adet askeri alan yer almaktadır. Haritaya bakıldığında bu bölgede genel olarak İTÜ kampüsü, Seyrantepe'de Galatasaray'ın stadı ve çok sayıda gökdelenler ve iş merkezleri yer almaktadır. Maslak bölgesindeki potansiyellerin diğerlerine göre çok daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Maslak askeri alanının büyüklüğü 2 milyon metrekareye ulaşmaktadır. Bu alan içerisinde ayrıca çok nitelikli binalar ve tesisler de bulunmaktadır. Ayrıca ulaşım akslarının da içerisinde yer almaktadır.

Maltepe Kışlası diğer yerlere kıyasla daha tepelik bir alan ve doğrudan konut dokusunun içinde kalmakta. Arka taraflarında iyice yükselen bir topoğrafya söz konusu ve ön tarafında da üniversite kampüsü şeklinde bir yerleşim var. Bu alanın etrafında inanılmaz bir konut dokusu yer alıyor ve ortada tamamen boş bir alan bulunmakta. ve sadece askeriyeye tesis edilmiş durumda, burasının da ne olacağı meçhul. Maltepe Kışlası'nın alanı 3 milyon metrekare ve içindeki toplam yapı alanı da 75 bin metrekaredir.
Son askeri bölge olan Hasdal Kışlası yeni gelişen bir bölge olarak Esenler'in çok yakınında yer almakta ve Esenler ilçesi de kentsel dönüşüm bölgesi olarak ele alınıyor. Bu kışlada da bir askeri yapı topluluğu bulunmaktadır. Bu alanın nasıl kullanılacağıyla ilgili medyada çok sayıda haber çıktığı görülmüştür. Alanın büyüklüğü yaklaşık 2 milyon metrekaredir.

Konferans İlkeleri

İstanbul'da askeri alanların değerlendirilmesine yönelik yapılacak çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla **Türkiye Tasarım Vakfı** tarafından düzenlenen ve **Ortak Akıl Enstitüsü** tarafından yürütücülüğü gerçekleştirilen "İstanbul'da Askeri Alanların Değerlendirilmesi Arama Konferansı" tam günlük bir program olarak düzenlenmiştir. Sabah iki ana konuda SWOT yani güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler üzerinde konuşulmuş, öğleden sonra da bu iki sorudan önceliklendirilmiş beş konu üzerinde de katılımcıların önerileri alınmıştır. Sonrasında da sesli olarak genel katılımlı bir oturum gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların arasında yaş, statü, unvan, eğitim, pozisyon noktasında herhangi bir farklılık olmaksızın fikirlerini beyan etme noktasında eşit tutulmuşlardır. Bu noktada; münazara, tartışma veya uzlaşma aramaktan ziyade her bir katılımcının buradaki konu ve sorular üzerine katılım, katkı ve fikirleri alınması hedeflenmiştir.

Arama Konferansına katılımcı olarak iştirak eden her bir değerli katılımcı kurumlarını değil kendilerini temsilen burada bulunmuşlardır. Toplam katılımcı sayısı 88 olmuştur.

İstanbul'daki Askeri Alanların Değerlendirilmesi

İstanbul; çok uzun bir tarihe sahip, imparatorluklara başkentlik yapmış, güçlü bir kimliği olan ve derin bir kültüre ev sahipliği yapan bir şehir. Öte yandan son 50 yılda maruz kaldığı hızlı büyüme, göç, çarpık ve düzensiz şehirleşmenin ve sanayileşmenin sonucunda sahip olduğu değerin kısmen ziyan olmasına rağmen elinde bulundurduğu potansiyelin ortaya çıkarılması önem arz eden bir konudur.

Tarihin hızlı aktığı coğrafyamızda ve ülkemizde günden güne yeni gelişmeler yaşanmakta olduğu, bunun yanında da bu yeni durumlara; doğru tepkiyi doğru zamanda vermek gerektiği herkesin kabul edeceği bir gerçektir. 15 Temmuz 2016 tarihinde ülkemizde gerçekleşen müessif askeri kalkışma denemesi sonucunda hükümetin aldığı tedbirlerden bir tanesi olan askeri alanların yerleşim yerlerinin dışına çıkarılması kararı olmuştur. Bunun sonucunda tüm Türkiye'de olduğu gibi İstanbul'da da yerleşim alanlarının içinde veya hemen kıyısında yer alan askeri kışla ve diğer bazı tesisler tamamen şehir dışına taşınmış ve dolayısıyla İstanbul'da birden bire daha önce kimsenin hayal dahi etmediği çok geniş alanlar ortaya çıkmıştır. Bu alanlar büyük oranda üzerinde yapılaşma olmayan veya düşük yoğunlukta yapılaşma olan yeşil alanlar, kısmen de Kuleli örneğinde olduğu gibi tarihi kimliği baskın yapı ve alanlardır. Bu durum İstanbul için yeni ve beklenmedik bir durumdur ve gerekli tepkinin geliştirilmesi zorunludur.

İstanbul'daki bu gelişmeye doğru tepkinin ne olacağı konusunda katılımcı ve şeffaf yöntemle bir araya getirilen 88 katılımcıya öncelikle şu iki soru yöneltilmiştir:

1. İstanbul'da yeni açılacak askeri alanları koruma kullanma dengesi açısından değerlendiriniz.

2. İstanbul'da yeni açılacak askeri alanların kullanımlarında (genel ve 4 bölge esas alınarak) İstanbul'un bugün ve gelecekteki ihtiyaçları açısından değerlendiriniz.

Bu sorular çerçevesinde söz konusu alanların kullanıma açıldığı zaman sahip oldukları güçlü ve zayıf yönler, sundukları fırsatlar ve maruz kalacakları tehditlerin neler olabileceği konusundaki fikirleri talep edilmiştir.

Katılımcıların öncelikle dile getirdiği konu askeri alanların İstanbul'un yeşil alan ihtiyacının karşılanması açısından ciddi bir potansiyel taşıması olduğudur. Bu alanların genişliği ve yeşil olmaları dikkate alındığında İstanbul'daki yeşil dengesinin kurulmasında önemli bir rol oynayabilirler. Askeri alanların üçte ikisinin doğrudan büyük ölçekte parklar haline getirerek yeşil alan olarak muhafazası sağlanabilir.

Bu yeşil alan ihtiyacı çok yüksek olan İstanbulluya nefes almasını sağlayacak ulaşılabilir bir alan oluşturacaktır. Uzun sürede oluşmuş ve olgunlaşmış ekolojik habitatlar buralarda oluşmuştur. Bu alanlardaki bitki örtüsü, özellikle ağaç çeşitliliğinin korunması hatta bir bitki envanterinin çıkarılması önem arz etmektedir. Bu bölgelerin korunmuş ve kirliliğe maruz kalmamış olmaları doğal tarımın uygulanması açısından da bir fırsat doğurabilir. Kurulacak doğa ve şehir parkları ve daha spesifik olarak botanik bahçeler gibi çözümler ile insan-tabiat buluşmasının sağlanması oldukça mümkün görülüyor. Yaşlılara, çocuklara ve engellilere yönelik bahçeler ve tematik parklar oluşturulabilir. Tarihi kökeni olan Türk bahçe sanatının uygulandığı bahçeler oluşturulabilir. Türk bahçelerindeki su, yeşillik, köşk, seyir terasları gibi şu anda unutulan pek çok öge yeniden gün yüzüne çıkarılabilir. Söz konusu alanların uygun kesimlerinde yenilenebilir enerji (rüzgar, güneş) üretim donatıları kurulabilir.

Katılımcıların ağırlıkla vurguladığı bir diğer konu askeri alanların rezerv alan olma özellikleri ve planlamaya uygun olmalarıdır. Şehircilik açısından İstanbul'un yeşil azlığı kadar önemli ve hatta bu probleme yol açan açmazı aşırı yoğun yapılaşmaya-betonlaşmaya maruz kalmış olmasıdır. Öncelikle askeri alanlara yakın bölgelerden başlamak üzere yoğun yapılaşmanın olduğu bölgelerden bazı yapı unsurları askeri alanlara taşınarak oluşan boşlukların yeşil alan olarak değerlendirilmesi yeşilin şehir içinde daha homojen dağılmasına yardımcı olabilir. Askeri alanlar ile yoğun yapılaşmanın olduğu bölgeler arasında yapılacak trampa uygulamasında öncelik kamusal binalara (hastane, okul, üniversite, v.b.) verilebilir. Bunun yanında uygulanabilir olması için yüksek imar verilmesi gereken kentsel dönüşüm projelerinde bu alanlar rezerv alan olarak kullanılarak kentsel dönüşüm projelerinin kente vereceği olası zararların engellenebileceği de dile getirilmiştir. Bu alanların tamamen kamu malı olmaları da yapılacak projelerde istimlak maliyetini ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca hali hazırda bu alanların üzerinde bulunan nitelikli binalardan da istifade edilebilir ve okul, üniversite, müze ve hastane gibi kamusal amaçlı kullanılabilir.

Askeri alanların sunduğu önemli bir fırsat da plansızlıktan mustarip olan İstanbul'un planlayarak büyümesi/gelişmesi için önemli bir fırsat sunmasıdır. Şehirde eksikliği hissedilen fonksiyonlar için alan oluşturma ve kurgulamak için önemeli bir fırsat ortaya çıkmıştır. Bu alanlar örnek olabilecek tasarım, kurgu ve uygulama alanları haline gelebilir. Şehrin kamusal alanlarını büyütme, yeni işlevler kazanma ve halka açılma fırsatı doğmuştur. Daha önce yapılan hataları tekrar edilmeyeceği projeler uygulanabilir. Konum olarak da bu alanlar önemli avantajlar sunmaktadır. Hepsinin bir arada olmaması, şehrin muhtelif yerlerine dağılmış olmaları şehrin bütününe yakın bir

kısmına çözüm üretmede katkı yapabilmelerini sağlamaktadır. Yerleşim yerlerine yakın olmaları şehrin mevcut altyapısına eklemlenmeleri açısından bir avantaj sağlamaktadır. Ulaşımdaki trafik yoğunluğunun azaltılmasında rol oynayabilirler. Bunun yanında otopark probleminin çözümünde inşa edilecek yeni donatıların altında kapalı otopark oluşturulmasıyla bir katkı sunabilirler. Askeri alanların şehir sathında dağınık ve ulaşım akslarına yakın/komşu olmaları deprem gibi bir afet durumunda toplanma alanı olarak kullanılma imkânınıda sunmaktadır.

Askeri alanların işlevlendirilmesinde gidilecek bir yön de kültür, sanat, spor ve eğitim amaçlı projeler olabilir. İstanbulluların kültür, sanat ve sporla ilişkilerini geliştirecek uygulamalar tercih edilebilir. Kültür ve sanat etkinlikleri için büyük çadırlar kurulabilir, açık hava konser alanları oluşturulabilir. Atçılık, okçuluk, cirit, güreş vb. kültürel spor alanlarının yaygınlaştırılması düşünülebilir. Müze ve kütüphane gibi yapılar eklenebilir.

Askeri alanların kullanıma açılması sürecinde katılımcıların dile getirdiği en önemli unsurlardan biri de karar süreçlerinde katılımcılığın sağlanması, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve desteğinin sağlanması konusu olmuştur. Bu süreçte kent bilincinin gelişmesine yönelik adımlar da atılmalıdır. Halkın kamusal alanların oluşumu ve gelişimi süreçlerinde takip ve katılım mekanizmaları oluşturulabilir. Böylece ortaya çıkacak kamusal alanların korunması ve sürdürülebilir olmaları konusunda halk daha sahiplenici bir tavır sergileyecektir. 15 Temmuz'un ve şehitlerin hatırasını yaşatacak, manevi yönü ağır projelerle kullanılması halk desteğini sağlamak açısından katkı yapabilir.

Askeri alanların kullanıma açılmasının sağlayacağı olumlu unsurların yanında başarıyı engelleyecek tehditlerle ve risklerle de karşı karşıyadır. Öncelikle söz konusu alanların çok büyük ölçekli alanlar olması uygulanacak projelerin gerçekleştirilmesinde riskleri de içinde barındırmaktadır. Bunun yanında gerçekleştirilecek büyük projelerin sonunda oluşacak yapıların yönetim/işletim sorunlarıyla karşılaşması da önemli bir risk alanını oluşturmaktadır.

Projelerin iyi tasarlanamamaması sonucu hayattan ve halktan kopuk yapıların/donatıların atıl kalması da söz konusu olabilir. Plan kararlarının demokratik katılım sağlanmadan veya çeşitli gerekçelerle hızlı kararlar alınması ve niteliksiz planlama, proje ve tasarımların ortaya çıkması karşı karşıya kalınacak önemli sorunlardan biri olabilir.

Askeri alanların en büyük özelliği olan yeşil dokusunu zedeleyecek, tahrip edecek bir imar faaliyetinin ortaya çıkması da önemli bir riski oluşturmaktadır. Zira Türkiye ekonomisinde inşaat sektörü önemli bir aktör olarak yer almakta ve siyasete baskı kurabilen güçlü bir inşaat lobisi bulunduğu bilinmektedir. Yeşil alanlarda ekonomik amaçlı ticari yapılaşmanın (AVM, ofis, lüks residans, v.b.) ortaya çıkması askeri alanların şehirleşmeye yapması beklenen katkıyı ortadan kaldıracaktır. Bu alanlarda gerçekleşecek aşırı yapılaşma aynı zamanda İstanbul'a göç çekecek bir unsur haline gelebilir. Ayrıca planlamalarda afet durumlarına yönelik tedbirlerin ihmal edilmesi ileride telafisi zor sonuçlar doğmasına sebep olabilir. Halk nezdinde de sosyal adalet duygusunun zedelenmesine sebep olabilecektir.
Katılımcılar tarafından askeri alanların boşaltılmasının şehre ve şehirliye sağlayacağı katkılar konusunda bu uygulamanın militarizmin şehirdeki izlerinin silinmesini sağlayacağı dile getirilmiş olmakla beraber bunun aksi yönünde görüşler de, mesela askeri alanların boşaltılmadan eski fonksiyonlarını icra etmeleri gerektiği de ifade edilmiştir.

Askeri Alanlar Arama Konferansı'nda katılımcılardan, yukarıda genel olarak ortaya konan fikirler (güçlü ve zayıf yönler, fırsat ve tehditler) içerisinden bir önceliklendirme yapmaları istenmiştir. Katılımcıların çoğunlukla üzerinde mutabık kaldıkları iki konu ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar öncelikle planlama sürecinin hedefleri, işleyişi ve yöntemi üzerine vurgu yaptılar. Planlama süreçlerinin katılımcı ve şeffaf bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğinin altı çizildi. Planlamada yapılaşmanın minimum seviyede tutulması hedeflenmeli ve yeşil alanların korunması ve geliştirilmesinin temel hedef olması gerektiği ifade edildi. Planlama yapılırken ortaya çıkacak hizmet ve imkânların sürdürülebilir bir işletme modeliyle kurgulanmasının ve olabilecek en geniş halk kitlelerine sunumunun hedeflenmesinin önemi ifade edildi.

Ön plana çıkan diğer nokta da askeri alanların içerdiği/sunduğu geniş yeşil ve doğal hayat alanlarının önemi, korunması ve devamlılığının sağlanması konusudur. İstanbul'un zaten düşük olan yeşil alan oranının artırılması ve düşünülen trampa modeliyle kent merkezlerine homojen bir şekilde yayılması için ele geçen bu fırsatın kaçırılmaması güçlü şekilde vurgulandı.

Ayrıca, öncelikli olarak dile getirilen diğer konular arasında kent ve kentlilik bilincinin geliştirilmesine acil ihtiyaç bulunduğudur. Zira şehri koruyacak olan ana faktörlerden biri bu bilinç olacaktır. Siyasi iradenin salt popülist kaygılarla hareket etmesinin önüne geçilmesi ve ortaya çıkacak yüksek rantın kamusal yararları baskılaması/geriletmesinin engellenmesi de öncelikli konular arasında zikredilmiştir. Kamusal yararlar arasında öncelikli olarak dikkat çekilen noktalardan birisi de askeri alanların afet alanı olarak da fonksiyon kazanmaları konusudur.

Sonuç olarak arama konferansının manifestosu şu şekilde özetlenebilir:

Askeri alanların planlanmasının; üst ölçekli, nitelikli planlama çalışması içinde, aceleye getirmeden, imar hakları gözetilerek, günü değil, uzun vadeyi gözeterek, ekolojik habitatlar korunarak, kente ve kentte yaşayan her kesime hizmet edecek farklı fonksiyonlar dikkate alınarak, kamusal yararı önceleyerek, yeşil ve doğal yaşam alanlarını öncelikli olarak çoğaltarak ve trampa modeliyle kent merkezlerine homojen olarak yayarak, kentsel dönüşüm projelerine katkı verecek şekilde, afet yönetim ilkelerini dikkate alarak ve konuyla ilgili katkı verecek resmi ve özel kişi ve kuruluşlar ile mahalli yönetimlerin de istişare ve karar mekanizmalarına dahil olduğu, katılımcı ve şeffaf bir yapı içinde oluşturulmasının gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Katılımcılar

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Abdullah Ekinci	TGTV	Genel Sekreter
Abdurrahman Çekim	Baraka Mimarlık	Kurucu
Ahmet Demirel	Esenler Belediyesi	Mühendis
Ahmet Ertaş	Bilgi Üniversitesi	Öğrenci
Ahmet Tarih	İBB	
Ahmet Yıldırım	Esenler Belediyesi	Kentsel Dönüşüm
Ahmet Yılmaz	Mi'mar Mimarlık	Mimar
Ali Manço	Manço Mimarlık	Mimar
Ali Reyhan Esen	Reyhan Mimarlık	Mimar
Ali Seydi Karaoğlu	Oyak GYO	Gayrimenkul Yöneticisi
Ali Uyumaz	Su Vakfı	Temsilci

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Arzu Nuhoğlu	Peyzaj Tasarım	Mimar
Avi Alkaş	JLL	Ülke Başkanı
Avni Çebi	MMG	
Aydan Volkan	Kreatif Mimarlık	Kurucu
Aylin Önder	Praxis Mimarlık	Mimar
Aysun Nur Çebi	Yurt Proje Mimarlık	Mimar
Baki Kara	FİNAR	YK Başkanı
Behlül Ünver	MVC	Genel Müdür
Bulut Bağcı	World Tourism Forum	Genel Müdür
Burcu Meral	İTÜ	Öğrenci
Büşra Karagöz	İTÜ	Öğrenci

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Çağrı Alacahan	İTÜ	Öğrenci
Derya Yıldız	İSKİ	
Ebubekir Şimşek		Mimar
Ege Bent	İTÜ	Öğrenci
Emre Akfil	BLG Mimarlık	Mimar
Eyüp Salih Elmas	Beykoz Belediyesi	Başkan Yardımcısı
Fahrünnisa Esentepe	Sarıyer Belediyesi	
Furkan Demirci	Türkiye Tasarım Vakfı	Kurucu Üye
Furkan Filiz	İTÜ	Öğrenci
Gökhan Yücel	diplomacy.live	Kurucu
Gülname Turan	İTÜ	Rektör Danışmanı

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Hakan Taşdemir	Marmara Üniversitesi	Hukukçu
Halil İbrahim İzgi	Kanal 24	
Handan Kılıç	Maltepe Belediyesi	Plan ve Proje Müdürü
Hasan Taşçı	Esenler Belediyesi	Başkan Yardımcısı
Hayrettin Turan	Turkey Invest Gate	Başkan
Hüseyin Keskin	IGA	İcra Kurulu Başkanı
İbrahim Hakkı Yiğit	Mi'mar Mimarlık	Mimar
İskender Pala		Yazar
Jamila Öztürk	TİG	CEO
Kemal Ertuğrul Öztürk	TÜKDES	YK Başkanı
Korhan Gümüş		Mimarlık Eleştirmeni

Katılımcılar

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
M. Sait Büyük	Kalyon İnşaat	
M. Serenay Havuş		Öğrenci
Mehmet Dinç	H.Kalyoncu Üniversitesi	Psikolog
M. Fehmi Bilge	Türkiye Tasarım Vakfı	Kurucu Üye
Mehmet Kalyoncu	Türkiye Tasarım Vakfı	Kurucu Üye
Mesut Karakaş		Reklamcı
Metehan Taştemir		Öğrenci
Mevlana Gürbulak	Scorp	Deneyim Tasarımcısı
Mikail Navruz		Öğrenci
Muhammed Garip	MMG	YK Başkanı
Murat Gül	İTÜ	Dekan

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Mustafa Afşin Sancar	Kuveyt Türk	Stratejik Planlama
Muzaffer Şahin	İBB	SİT Alanı Başkanı
Nezahat Kaçar		Öğrenci
Nil Karacaoğlu	İTÜ	Öğrenci
Nuray Çolak	İstanbul Defterdarlığı	Tespit ve İmar Koord.
Nusret Baş	Kolan Hastanesi	Doktor
Onur Şimşek	FSMVÜ	Akademisyen
Osman Durgut	DZKK	Harita Kadastro Tekn.
Osman Öztürk	Türkiye Gayrimenkul Enst.	YK Üyesi
Özdemir Sönmez	YTÜ	Akademisyen
Reyyan Bilge Yıldırım	İstanbul Şehir Üni.	Akademisyen

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Rümeysa Karaman	İTÜ	Öğrenci
Said A. Koyunoğlu	Esenler Bld.	Kentsel Dönüşüm Md.
Senai Demirci		Doktor/Yazar
Şener Sancar		
Serdar Ekrem Şirin	Muse Network	
Serdar Özer Öztürk	Native Digital	Brand Manager
Sernur Yassıkaya	Yeni Şafak	Editör
Seyda Nurzat Erkal	TGS	Genel Müdür
Şeymanur Ceylan	İTÜ	Öğrenci
Şule Karabıyıkoğlu	İTÜ	Öğrenci
Taha Hüseyin Çebi	Sur Yapı A.Ş.	Avukat

Adı Soyadı	Kurum	Unvan
Tarık Yusuf Uçar	Sancaktepe Belediyesi	
Tümay Türkmen	DNA Mimarlık	Mimar
Uğur İnan	TOKİ	Daire Başkanı
Umut Ekşi	İBB	Meclis Üyesi
Yasemin Keskin Enginöz	YEM	Yayınlar Yöneticisi
Yavuzcan Parlar	JLL	Araştırma Müdürü
Yeşim Börek	İBB	Sit Alanları Alan Bşk.
Yusuf Şahin	Ankara Şehir Arş. Mrk.	
Yusuf Şahin	Aksaray Üniversitesi	Rektör
Zehra Eliaçık	Superpool	Mimar
Zeynep Işık	YTÜ	Akademisyen

TÜRKİYE TASARIM VAKFI
İSTANBUL'DA ASKERİ ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ ARAMA KONFERANSI

Hotel, İstanbul
ORTAK AKIL

ORTAK AKIL
VAKFI

TÜRKİYE TASARIM VAKFI
ORTAK AKIL

TÜRKİYE TASARIM VAKFI

TÜRKİYE TASARIM VAKFI

TÜRKİYE
TASARIM
VAKFI
ORTAK AKIL

TÜRKİYE
TASARIM
VAKFI
ORTAK AKIL
İSTANBUL'DA
ASKERİ ALANLARIN DEĞERLE
ARAMA KONFERAN
22 Ekim 2016, Cumartesi

RAPORTÖR

TASARIM VAKFI

Türkiye Tasarım Vakfı

Karanfil Caddesi Morkaranfil Sokak No:2 Levent, İSTANBUL

T +90 212 219 00 04 • info@turkiyetasarimvakfi.com

www.turkiyetasarimvakfi.com